

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Valiokuntaneuvos Ritva Bäckström
00102 Eduskunta

tyv@eduskunta.fi

Lausuntopyyntöne 2.5.2013

Lausunto hallituksen esityksestä kuntalain muuttamisesta (HE 32/2013)

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunta on 2.5.2013 pyytänyt Suomen Kuntaliiton lausuntoa eduskunnan käsiteltävänä olevasta hallituksen esityksestä kuntalain muuttamisesta (HE 32/2013).

Lausunto

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntalakea. Ehdotukset liittyvät pääosin Euroopan komission EU-valtiontukisäännöksiä vastaiseksi katsomien tukien poistamiseen. Kuntalakea ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnan hoitaessa tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla, sen tulisi pääsääntöisesti yhtiöittää toiminta. Laissa rajattaisiin eritä tehtäviä, joita ei katsottaisi hoidettavan kilpailutilanteessa markkinoilla eikä niiden osalta olisi lakiin perustuvaa yhtiöittämisvelvollisuutta. Tärkeimmät rajaukset koskisivat muun muassa kunnan lakisäätteisiä ja yhteistoimintana hoidettuja tehtäviä. *Kyseisillä rajauksilla on erittäin suuri merkitys lakisäätteisten sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen.*

Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että lakiin perustuvan yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle jää kunnan lakisäätteenä tai yhteistoimintana järjestetyt ja tuotetut sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut.

Sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut

Lakiehdotuksen 2 a §:n 2 momentissa määritellään eritä toimintoja, mitä ei ainakaan katsottaisi hoidettavan kilpailutilanteessa markkinoilla eikä niiden osalta olisi lakiin perustuvaa yhtiöittämisvelvollisuutta.

Sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden osalta tärkeimmät säännökset ovat lakiehdotuksen 2 a §:n 2 momentin kohdat 1, 2 ja 3. Kyseisten kohtien perusteella kuntia lakisäätteisesti velvoittavat sosiaali- ja terveydenhuoltoon koskevat palvelut jäävät yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle. Samoin erikoissairaanhoidon ja kehitysvammahuollon lakisäätteeseen pakolliseen yhteistoimintavelvoitteeseen perustuvat järjestelyt jäävät lakiin perustuvan yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle. Samoin sellainen kuntien välinen yhteistoiminta, jota ei julkisista hankinnoista annetun lain sidosyksikkösäännöksiä tai muiden säännöksiä perusteella tarvitse kilpailuttaa, jäisivät lakiin perustuvan yhtiöittämisvelvollisuuden ulkopuolelle.

Kuntaliiton mukaan lakiehdotuksen 2 a §:n 2 momentin 1, 2 ja 3 kohdat ovat välttämättömiä, jotta kunnilla ja kuntayhtymillä on jatkossakin mahdollisuus toteuttaa omana toimintana sosiaali- ja terveydenhuollon mukaiset lakisäätteiset palveluveloitteet alueensa asukkaille ja muille, joille lain perusteella on järjestettävä palveluita.

Työterveyshuolto

Nyt tehdyllä esityksellä on vaikutusta työterveyshuollon järjestämiseen. Esityksen mukaan yhtiöittämisvelvollisuus ei koskisi työterveyshuoltolain 12 §:ssä tarkoitettuja ns. ennaltaehkäiseviä terveyspalveluita, mutta kylläkin muita terveydenhuoltopalveluita, muun muassa sairaanhoitoa.

Terveydenhuoltolain 18 §:n mukaan kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää muita kuin työterveyshuoltolain 12 §:ssä tarkoitettuja palveluita.

Terveydenhuoltolain 18 §:n 3 momentin mukaan kunta voi kuitenkin erikseen sopia alueellaan toimivan työnantajan kanssa siitä, että kunnan terveyskeskus järjestää työnantajan palveluksessa oleville työntekijöille työterveyshuoltolain 14 §:ssä tarkoitettua sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluita. Vastaavanlainen sopimus voidaan tehdä myös yrittäjän tai muun omaa työtä tekevän kanssa.

Terveydenhuoltolain esitöissä (HE 90/2010 vp) kunnan roolista työterveydenhuollossa todetaan seuraavaa:

”Kunnallinen työterveyshuollon palvelujärjestelmä on keskeinen toimija pienissä asutuskeskuksissa ja haja-asutusalueella, joissa ei ole vaihtoehtoisia työterveydenhuollon palvelujen tuottajia. Kunnallinen järjestelmä turvaa, että palvelut ovat saatavilla kaikille työelämään osallistuville yhdenvertaisesti. Hyvin toimiva kunnallinen työterveyshuoltojärjestelmä luo kunnille edullisen aseman työpaikkojen sijoittumisen suhteen. Kunnallinen työterveyshuolto voi edistää kunnan elinkeinopolitiikkaa tarjoamalla yrityksille ja yrittäjille työterveyshuollon palveluita, jotka edesauttavat työntekijöiden terveyttä ja työkykyä.”

Kuntaliiton mukaan mikäli hallituksen esitys tältä osin toteutuu tällaisenaan, tulee se olennaisesti vaikeuttamaan nykyistä käytäntöä, missä kunnat ovat toteuttaneet työterveyshuollon palveluita kunnan alueella sijaitsevissa työpaikoissa oleville työntekijöille työterveyshuollon näkökulmasta tarkoituksen mukaisina ja toimivina kokonaisuuksina. Esitetty sääätely johtaisi siihen, että kuntien on entistä tarkemmin harkittava, mitä palveluita ja miten niitä järjestetään. Kunnat joutuisivat rajoittamaan palvelutuotannon vain lakisääteisiin tehtäviin ja luopumaan muista palveluista tai eriyttämään muut palvelut lakisääteisistä palveluista yhtiöittämisen avulla.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan tehtävien rajoittumien pelkästään työterveyshuoltolain 12 §:n mukaisiin ns. ennaltaehkäiseviin terveyspalveluihin ei voida pitää terveyshuollon tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisena. Tällöin ei saavuteta kunnalliselle työterveyshuololle asetettuja keskeisiä tavoitteita. Kunnallisella työterveyshuollon palvelujärjestelmällä on pyrittävä turvaamaan, että työterveyshuollon palvelut ovat kattavasti saatavilla kaikille työelämään osallistuville yhdenvertaisesti kaikkialla riippumatta niiden asuin- tai työtekopaikkakunnassa.

Lisäksi kuntaliiton mukaan esitetty sääätely jättää epäselväksi, onko kunnalla mahdollisuus edelleen omana tuotantona toteuttaa oman kunnan tai kuntakonsernin palveluksessa oleville työntekijöille työterveyshuoltolain 12 §:ssä tarkoitettujen ns. ennaltaehkäisevien terveyspalveluiden lisäksi muita terveydenhoitopalveluita, joiden järjestäminen on työterveydenhuoltolain 14 §:n mukaan työnantajalle vapaaehtoista.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan työnantajalle vapaaehtoisten työterveyspalveluiden antaminen kunnan omana tuotantona oman kunnan tai kuntakonsernin palveluksessa oleville työntekijöille tulee olla jatkossakin mahdollista ilman toiminnan yhtiöittämistä.

Mikäli kyseisten vapaaehtoisten palveluiden osalta toimien katsottaisiin tapahtuvan kilpailutilanteessa markkinoilla, niin silloin kyseisissä palveluissa on katsottava olevan kysymys joka tapauksessa lakiehdotuksen 2 b §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoittamasta palvelussuhteen perusteella annettusta palvelusta, jota kunta voi omana toimintana antaa yhtiöittämättä toimintaansa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Pirkka-Petri Lebedeff
johtava lakimies